

Bir Akademik Kütüphanenin Mekânsal Tasarım Ölçütleri ve Niteliklerinin Mimarlık Öğrencileri Tarafından Değerlendirilmesi¹

Evaluation of Spatial Design Criteria and Qualities of an Academic Library by Architecture Students

Alper BODUR²
Kader KESKİN³

Araştırma Makalesi / *Research Article*

Geliş Tarihi / *Received*: 21.06.2022

Kabul Tarihi / *Accepted*: 13.09.2022

Doi: 10.48146/odusobiad.1170429

Atıf / Citation: Bodur, A. & Keskin, K., (2022). “Bir Akademik Kütüphanenin Mekânsal Tasarım Ölçütleri ve Niteliklerinin Mimarlık Öğrencileri Tarafından Değerlendirilmesi” ODÜSOBİAD 12 (3), 1697-1720Doi: 10.48146/odusobiad.1170429

Öz

Günün değişen koşulları kullanıcı ihtiyaçları ile mekânların, yapıların biçim ve işlevlerinde değişimlere yol açmaktadır. Bu değişim, bireysel kullanılan mekânlarda olmakla birlikte kütüphaneler gibi toplu kullanıma, birlikte paylaşım ve farklı işlevlere sahip yapılarda kendini göstermektedir. Kütüphane yapıları, bir yandan eğitime destek olurken bir yandan da toplumların sosyokültürel ve ekonomik anlamda gelişmesinin de öncülü olmakta, destek sağlamaktadır. Kütüphaneler, kullanıcı çeşitliliğine yönelik olarak çok farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki bu noktada akademik kütüphaneler, öğrencilerin yanı sıra bilim insanlarına da sunduğu destek ve hizmet ile ayrıca önem kazanmaktadır. Ancak çeşitli kaynakların ve koleksiyonların bir araya getirildiği, kullanıcı hizmetine sunulduğu, depolandığı geleneksel kütüphane hizmet ve yapılarının günün değişen teknolojik ve sosyal gereksinmelerini karşılamadığı da bir gerçektir. Diğer yandan, doğru yöntemlerle oluşturulacak kurgu ve tasarımla kullanıcı istek ve ihtiyaçlarının kolaylıkla karşılanabileceği unutulmamalıdır. Bu bağlamda araştırmanın konusu, akademik kütüphanelerin mevcut fiziki koşullarının kullanıcı ihtiyacını karşılayıp karşılamadığını anlamak, inşa edilecek yeni nesil akademik kütüphanelerin mekânsal tasarım ölçütleri ve niteliklerinin mimarlık bölümü öğrencileri tarafından nasıl algılandığını değerlendirmek, kütüphane kullanıcılarının sunulan hizmetlerden ve mekânsal yönden beklentilerini, tatmin düzeyini ortaya koymaktır. Çalışma kapsamında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Merkez Kütüphanesi analiz edilerek öğrenci görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Çalışmalardan elde edilen veriler ve bulgular analiz edildikten sonra ortaya çıkan sonuçlar doğrultusunda konuya ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler kütüphane, akademik kütüphane, kütüphane mekanları, kütüphane tasarımı, kütüphane mimarisi

¹ Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulunun 30.04.2021 tarihli yapılan toplantısında 2021/140 nolu karar sayısı ile anket çalışmasının kabulüne oy birliği ile kabul edilmiştir.

² Doç.Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun, E-Mail: alper.bodur@omu.edu.tr, ORCID ID:0000-0002-4048-1158

³ Arş.Gör.Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun, E-Mail: kader.keskin@omu.edu.tr, ORCID ID:0000-0003-1022-7607

Abstract

The changing conditions of the day lead to changes in the forms and functions of the spaces and structures with the needs of the users. This change manifests itself not only in individual spaces, but also in structures with collective use, sharing and different functions such as libraries. Library structures not only support education, but also lead and support the socio-cultural and economic development of societies. Libraries come in many different forms for user diversity. At this point, academic libraries gain importance with the support and service they offer to scientists as well as students. However, it is also a fact that the traditional library services and structures, where various resources and collections are brought together, offered to the service of users and stored, do not meet the changing technological and social needs of the day. On the other hand, it should not be forgotten that user requests and needs can be easily met with the fiction and design that will be created with the right methods. In this context, the subject of the research is to understand whether the current physical conditions of the academic libraries meet the needs of the users, to evaluate how the spatial design criteria and qualities of the new generation academic libraries to be built are perceived by the students of the architecture department, to reveal the expectations and satisfaction level of the library users from the services provided and spatially. Within the scope of the study, Ondokuz Mayıs University Central Library was analyzed and student interviews were conducted. After the data and findings obtained from the studies were analyzed, suggestions were made on the subject in line with the results.

Keywords library, academic library, library spaces, library design, library architecture

Giriş

Bu araştırmanın amacı, örnek bir akademik kütüphanenin mevcut fiziki koşullarının kullanıcı ihtiyacını karşılayıp karşılamadığını anlamak, kütüphanenin mekânsal tasarım ölçütleri ve niteliklerinin mimarlık bölümü öğrencileri tarafından nasıl algılandığını analiz etmek, sunulan hizmetlerden ve mekânsal yönden beklenti ve tatmin düzeyini ortaya koymaktır.

Ülkenin gelişimine katkısı bakımından akademik kütüphanelere olan ihtiyaç göz önüne alındığında, akademik kütüphanelerin fiziki koşullarına yönelik kullanıcı önerileri doğrultusunda yeni fikirler ortaya koyulması zorunludur ve konuya yönelik etraflıca araştırmalar yapılması gerekmektedir. Bilinen en eski kamusal yapı örneklerinden olan kütüphaneler, bilgiye ulaşılmasını ve yaygınlaşmasını sağlayan, ülke gelişiminde önemli rol oynayan mekânlardır (Bilandzic ve Foth, 2013). Bununla beraber, bilgiye erişimin kavramsal olarak değiştiği görülmektedir (McDonald, 2006). Uzun yıllar boyunca, geleneksel yöntemlerle bilgiye erişime kaynak oluşturan kütüphanecilik ve kütüphane mekânları, bilgiye bir an evvel erişme ihtiyacı ile birlikte bir değişim sürecindedir. Akademik kütüphaneler ise kullanıcı kitlesi bakımından ülkenin gelişmesine katkı sağlayan, akademik araştırmaların gelişmesinde, bilgi üretiminde, okuyucunun bilgiye erişiminde hayati bir boşluğu doldurmakta olan en önemli bilgi merkezlerindedir. Çağın değişimine paralel, kütüphanelerin işlevsel özellikleri de değişen kullanıcı gereksinimine bağlı olarak değişmeye yönelmiş, kütüphaneler hem işlevsel hem de mekânsal açıdan değişimlerden etkilenmeye başlamıştır (Schopfel vd. 2015; Bezirci, 2018). Akademik kütüphanelerin

eğitimde önemli bir rol oynamaları sebebiyle kavramsal, mekânsal olarak bilgi ve iletişim teknolojileri devrimindeki değişim ve gelişmelere ayak uydurmaları ve hatta değişime ön ayak olmaları gerekmektedir (Jochumsen vd.,2012). Ayrıca, yapılan araştırmalarda kütüphanelerin fiziksel konfor koşulları ile kullanıcı ziyaret süreleri arasında doğrudan bağlantı olduğu ortaya çıkmış, bu bağlamda kütüphanelerin mekânsal kurgusu büyük önem kazanmıştır (Rizzo, 2002; Emsen & Örmecioğlu, 2020). Bu sebeple, akademik kütüphanelerde kullanıcı ihtiyaçlarını ve fiziksel konfor koşullarını en uygun ve en üst seviyede karşılayan bir çalışma ortamı ortaya koyulması bir zorunluluktur (Aabo vd., 2010).

Bazillion (2002), çok az kişinin kütüphanelerin fiziksel mekân olarak yok olacağını düşündüğünü, elektronik yayınların artmasıyla birlikte kütüphanelerin form, fonksiyon ve mekân organizasyonunun değişeceğini, basılı kaynaklara yönelik mekân taleplerinin ciddi şekilde azalacağı, durağanlaşacağı ve bilgiye erişimin yeni araç ve yöntemlerle değişeceğini, bu arada, eğitim, öğretim ve öğrenme araçlarına olan kullanıcı ihtiyacına bağlı mekânlara ihtiyaç duyulacağını belirtmektedir. Dijital çağda kütüphanelere birer fiziki mekân olarak ihtiyacın tamamen ortadan kalkmayacağını, grup çalışmaları, raf sistemleri vb. farklı kullanımların gelecekte var olacağını anlatmaktadır.

Zaugg ve Warr (2017), günümüze geldiğinde akademik kütüphanelerin, kitap, dergi gibi basılı materyallerin basit depoları olmaktan ziyade iş birliği ve bilgi edinme merkezleri haline geldiğini belirtmektedir. Yine Bazillion (2002) ve Choy ve arkadaşları (2016), günümüzde akademik kütüphanelerde bulunan alanların yeni nesil akademik kütüphanelerde oldukça farklı şekillerde oluşturulması gerekeceğini, bu alanların, geleneksel kütüphanelerde bulunmayan bilgi galerileri, oyun salonları, soyunma ve uyku odaları, spor alanları, kafeler, anaokulu, elektronik sınıflar, grup çalışma alanları gibi mekânları ihtiva edebileceğini dillendirmektedir. Bununla birlikte, Sadeh (2007), günümüzün kütüphane kullanıcılarının çoğunluğunun, internet çağında doğmuş olan ve bilimsel araştırma alışkanlıkları genel internet deneyimleriyle sıkı sıkıya bağlı olan kişiler olduğunu açıklamaktadır. Güvenilir bilgi kaynakları olarak hizmet vermeye devam etmek için, kütüphanelerin değişen dünyaya uyum sağlaması ve bu kullanıcıların mevcut ve gelecekteki bilgi ihtiyaçlarını karşılaması gerektiğini belirtmektedir.

Mevcut akademik kütüphaneler, yukarıda belirtilen bilgi ve iletişim teknolojileri devrimi sürecinde dijital erişim açısından değişimlere adapte olmaya çalışan bir görünüme bürünmüş ve fakat işlevsel/mekânsal açılardan oluşan kaybı ve boşluğu yeterince karşılayamamıştır. Tüm bu sebeplerden, akademi ve ülke gelişimi açısından ulusal akademik kütüphaneler araştırmaya değer görülmektedir. Akademik kütüphanelerin fiziki yapılarındaki iyileşmeler, sadece üniversitelerin gelişmesine yönelik değil, aynı zamanda bir vizyon oluşturma çabasıdır. Kütüphanelerin asıl varlığının akademinin ihtiyacına yönelik kurgulanmasıyla birlikte, toplumun geleceğine yön verebilecek bazı birtakım kaynaklara da sahip olması gerekmektedir. Bu kaynakların toplumun bugün ve gelecekteki ihtiyaçlarına yönelmesi, kütüphanelerin varlığının esas hedeflerinden olması beklenmektedir.

Ulusal çalışmalar açısından değerlendirildiğinde, kütüphane ile ilgili birçok çalışmaya rastlanılmaktadır. Bu çalışmaların çoğunluğu bilgi ve belge yönetimi alanında yapılmıştır. Mimarlık

alanında kütüphane çalışmalarında kütüphane mimarisine yönelik yeterince araştırma yapılmadığı anlaşılmaktadır. Kütüphane üzerine yönelik mimarlık alanında yapılan çalışmalar incelendiğinde, kütüphane binaları örnekleri üzerinden incelemeler yapıldığı görülmektedir.

Yaman (1962), "Yarının Kütüphanesi Kitap Dünyasında Elektronik Makineler" başlıklı çevirisinde, daha o yıllarda kütüphanelerin alacağı şekille ilgili düşüncelerin olduğunu, elektronik ve dijital teknolojiye yönelik birtakım değişmelerin olacağını ve bu değişmelerin insana yardımcı olacağını ifade etmektedir. Yine de makinelerin insanların yerini tutmayacağını, insanın çalışmasının mükemmelleşmesine çok büyük katkı sunacaklarını belirtmektedir. Kitabın ve kütüphane binasının var olmaya devam edeceğini açıklamaktadır.

Göksel (1969), "Kütüphane Mimarisinde Modern Eğilimler" başlıklı çevirisinde, 1875 ile 1930 yıllarında kütüphanelerin standart bir biçime ve donanıma sahip olduğunu, 1930 yılından sonra kütüphane kavramının değiştiğini aktarmaktadır. Bu dönemde, akademik kütüphanelerde dikkate değer değişikliklerin olduğunu belirten yazar, öğrencilere dönük bir anlayışın bu zaman zarfında ortaya çıktığını belirtmektedir. Akademik kütüphanenin tam manasıyla ayrı bir bina olarak 1940 yılı sonlarında Harvard Üniversitesi (A.B.D.) ile ortaya çıktığını anlatan yazar, bu fikrin diğer üniversitelerce hızlıca benimsenerek yeni kütüphane binalarının inşa edildiğini söylemektedir. Yazarın aktardığına göre, bu gelişmelerden sonra, kütüphanelerdeki kullanım değişik amaçlar doğrultusunda şekillenmeye başlamıştır. Yeni malzemelerle birlikte kütüphane mimarisinin iç ve dış mekânıyla birlikte değişmekte olduğunu anlatmaktadır.

Moran (1980), akademik kütüphanelerin organizasyonunun geliştirilmesine yönelik yaptığı çalışmada, kütüphane çalışanlarının kütüphanenin gelişmesine yönelik rolleri ile ilgili bilgiler vermektedir. Çelik ve Uçak (1993) yaptıkları çalışmalarında kullanıcıların çağdaş gelişmeleri takip edebilmesi için gerekli önlemlerin alınması gerektiğini belirtmektedir. Üniversite kütüphanelerinde enformasyon teknolojisinin sağladığı olanaklar üzerinde önemle durulmalıdır. Güncel araştırmaları takip edebilmek için hem ulusal hem de uluslararası üniversite kütüphaneleri arasında bilgi ağı kurulmalıdır.

Keseroğlu (2010) "Kütüphanenin Değişen Mimarisi" adlı çalışmasında, bilgisayar teknolojisi ile kütüphanecilik alanında köklü değişiklikler yaşandığını belirtmektedir. Geçmişin korumacı yaklaşımına karşı açık alan ve özgürce belgeye ulaşım sunan ortamlar oluşturulmuştur. Geniş alanlarda sunulan depolar, süreli yayın ve kitap dışı belge alanları bilgisayar boyutuna indirgenmeye başlamıştır. Bu anlamda Keseroğlu, yeni kütüphane tasarımlarında bilgisayar ile geleneksel kitap arasındaki uyumun sağlanması gerektiğini ve kütüphanelerin temel işlevinin 'bilgi' ye bağlı olduğunu ifade etmektedir. Geniş ve rahat çalışma ortamları, açık erişim ortamları, toplu çalışma mekânları, bilgisayar teknolojisini yaşayan ve gelenekseli zorlayan mekânların ortaya koyulması gerektiğini düşünmektedir.

Odabaş ve Polat (2011), Türkiye'de üniversite kütüphanelerinde standartlar üzerinde yaptıkları çalışmalarında, Türkiye'de kamu ve özel üniversite kütüphaneleri arasındaki farklılığın boyutuna dikkat çekmektedir. Kamu üniversitesi kütüphanelerinin vakıf üniversitesi kütüphanelerine göre oldukça geri

kaldığını, gelişmişlik düzeyi bakımından her iki kütüphane türünde kendi içinde oldukça farklı değerlere sahip olduklarını söylemektedirler. Türkiye’de akademik kütüphanelerle ilgili birçok çalışma yapıldığını, ancak çoğunda kütüphanenin bir bölümünün ele alındığını belirtmektedir. Sonuç olarak, üniversite kütüphanelerine yönelik standartların oluşturulmasının koordinasyonun etkinliği açısından önemli olduğunu önermektedir.

Aydın (2012), 2009 yılında Marco Muscogiuri tarafından yazılan makaleyi “İtalya’da Kütüphane Mimarisi: Senaryolar, Stratejiler ve Fırsatlar” ismi ile çevirmiştir. Makalede, geleneksel kütüphanenin gelişimine yönelik tartışmalar yapılmış, İtalya’nın bu konuda geri kaldığı, hizmetin kitap ve okuma teşviki ile sınırlı olduğu, 2000-2008 arasında onlarca kütüphane açılmasına rağmen aktif kullanımın %20-25 seviyelerinde olduğu belirtilerek kütüphanelerin değişmesi gerektiği konusuna değinilmiştir. Bu değişimin olabilmesi için içerdiği mekânlarla beraber görsel etkiye sahip bir mimarisi olması gerektiği açıklanmıştır. İyi örnekler olarak, Viipuri, Utrecht üniversitesi, Berlin Staatsbibliothek, Seattle ve Avrupa Bilgi ve Kültür kütüphaneleri gösterilmiştir. Kütüphane mekânında esneklikten ziyade çok işlevli ve gelişime açık olarak yeni kullanım ve gereksinimlere uyum sağlamanın önemli olduğu anlatılarak iç mekâna yönelik öneriler getirilmiştir.

Küçükcan, (2012) “Engelli Kullanıcılar Açısından Kütüphane Binaları ve Karşılaşılan Sorunlar” başlıklı çalışmada, bedensel ve görme engellilerin hem kütüphanelere ulaşımında hem kütüphane içi ulaşımında karşılaştıkları sorunları dile getirerek kullanımda olan kütüphane binalarındaki eksikliklerden söz etmektedir.

Hashempour ve Taghizadeh Sapchi (2015), “Kütüphanelerin İç Mekân Tasarımına Yönelik Renk Etkileri” başlıklı çalışmalarında, kütüphane iç mekânında doğru renk kullanımının öneminden bahsetmektedir. Kütüphanelerde kullanıcının bilgi ve araştırma gereksiniminin uygun bir şekilde karşılanabilmesi için alanın özelliği ve işlevine uygun renk seçiminin kaliteyi ve verimi artıracığını açıklamaktadırlar.

Aydoğan Moza ve Tokman (2015), mevcut kütüphaneleri inceledikleri “Bilişim Teknolojileri ve Sürdürülebilir Mimarlık Yaklaşımlarının Yeni Kütüphane Mimarisi’ne Mekânsal Etkileri” başlıklı çalışmalarında, bilim teknolojileri ile öğrenme biçimlerinin değiştiğini, güncel kütüphane binalarının geleneksel binalara nazaran farklılaştığını, özel robot ve 3D gözlükler gibi yeni gelişmelerle kütüphane mimarisinin daha da farklılaşacağını öngörmektedir.

Delice Güller ve Bilbay (2016), “Kütüphane Yapılarında Okul Öncesi Çocuklara Yönelik İnteraktif Mekânların İrdelenmesi” başlıklı çalışmalarında, kütüphane mekânlarında çocuklara yönelik mekân düzenlemelerinin, çocukların ihtiyaçlarını karşıladığı gibi, ailelerinde öğrenme ortamlarını çocuklarıyla beraber daha fazla kullanmasına olanak sağlayacağını ifade etmektedir. Ayrıca, çocuk kütüphanelerinin ayrı mekânlar olarak dünyada ilk defa 1835’te “West Cambridge” de, Türkiye’de ise 1925 yılında Akhisar’da (Manisa), ilk modern çocuk kütüphanesinin ise 1979-80 yıllarında Bakırköy’de (İstanbul) kurulduğunu belirtmektedir. Bununla beraber, sınırlandırılmış bir grup yerine, herkes tarafından

erişilebilir kütüphanelere olan ihtiyacı belirterek çocuk ve ailelerin bu mekânlardan yararlanmalarının mümkün olabileceğini değinmektedir.

Bezirci (2018), üniversite kütüphaneleri için kütüphane zenginliği ve niteliğinin kalite standardında belirleyici olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle bina, bütçe, koleksiyon, teknoloji, personel ve kullanıcı hizmetleri bakımından desteklenmesi gerektiğinin altını çizmektedir.

Er Koçoğlu (2018), 21. yüzyılda yayımlanan geleceğin kütüphaneleri konulu çalışmaları incelemiş ve sonrasında dikkat çeken unsurları değerlendirmiştir. Bu başlıklar, etkin ve dönüşen kütüphane kullanım alanı, lider ve personel yetkinliği, iş birliği (hizmetler ve derme), değişen kullanıcı profili ve kişiselleştirilmiş hizmetler ve bütçe kesintileri (tehdi di fırsata dönüştürme)'dir. Bu unsurlardan etkin ve dönüşen kütüphane kullanım alanına göre dijitalleşme, elektronikleşme ile birlikte kütüphanelerin fiziksel varlığı sorgulanmış ancak günümüzde ve yakın gelecekte kütüphanelerin yok olamayacağı ve aksine yenilikçi hizmetlerle alanın yeniden tasarlanması gerekliliğine odaklanılmıştır. Lider ve personel yetkinliği unsuruna göre kütüphanecilerin yeni nesil kullanıcılara hizmet vereceği için çağa uygun beceriler kazanmaları gerekmektedir. İş birliği (hizmetler ve derme) unsuruna göre kütüphaneler arası iş birliği olmakta, dijital dermelerin paylaşımı gibi iş birliği girişimleri tartışılan konular arasında yer almaktadır. Değişen kullanıcı profili ve kişiselleştirilmiş hizmetler unsuruna göre kullanıcılar hem nesil olarak hem de tipoloji olarak oldukça farklılaşmaktadır. Bu anlamda iyi bir kullanıcı analizi yapılmalı ve kullanıcı merkezli hizmet vermek gerekmektedir. Bütçe kesintileri unsuruna göre bütçe kesintileriyle karşı karşıya kalan kütüphaneler bağlı olduğu kuruluşa ve topluma olan olumlu etkisini gösterdikçe çeşitli bütçe kaynakları bulunacaktır.

Altuğ (2019), tez çalışmasında üniversite kütüphanelerinin fiziksel kriterlerin yanında kullanıcı ve toplum beklentisini, ihtiyaçlarını ve sosyal kriterlerini de sağlaması gerektiğini belirtmektedir.

Al Şensoy ve Midilli Sarı (2020), yaptıkları çalışmada yeni nesil akademik kütüphane kavramını tartışmaktadır. Dijital bilgiye her yerden erişilebileceğini belirterek bu bilgilere çok yönlü erişimin öneminden bahsetmektedir. Kimi çalışmada kütüphane binasına ihtiyaç olmadığını belirtildiğini, yine birçok çalışmada elektronik bilginin, bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesinin kütüphanelerin görev ve öneminin artmasını sağladığını aktarmaktadır. Akademik kütüphanelere yapılan yatırımların geleceğe büyük katkı sağlayacağını ifade etmektedir.

Aydoğan Moza (2020) tez çalışmasında dijital teknolojilerin etkisiyle üniversite kütüphanelerinde mekânsal değişimin nasıl olduğunu araştırmıştır. Araştırmacı, gelecek tasarımların kullanıcı+ekoloji+teknoloji üçgeninde ele alınması gerektiğini belirtmektedir. Dijitalleşme ile tarama ağ sisteminin gelişeceğini buna bağlı olarak da arşiv-depo alanların küçülerek raf alanları yerine çalışma salonlarının büyüyeceğini ifade etmektedir. Engelliler için özel yardıma ihtiyaç duymadan gerekli mekânsal ve teknolojik donanımın tasarlanması gerektiğini ifade etmektedir. Güncel kütüphane tasarımlarında her alan çalışma fonksiyonunu sağlayacak şekilde düşünüldüğü için gelecek tasarımlarda sirkülasyon için ayrılan alanlar en az yer kaplayacak şekilde çalışma alanına dahil

olmalıdır. Dijitalleşme ile basılı kaynakların taranarak sanal ortama geçirilmesi ve elektronik kaynak sayısındaki artış ile arşiv-depo alanının küçülmesini öngörmektedir. Barkod sistemi kalkarak, IOT (Internet of things) ve Google Glass benzeri teknolojiler ile katalog taramasının raflar arasında yapılması gerektiğini belirtmektedir. Böylelikle yerinde olmayan kaynağın tespiti yapılarak güvenliği sağlanmış olacak ve kullanıcı arattığı anahtar kelimeye göre kütüphane içinde dolaşırken kaynağa yönlendirilebilecektir. Kütüphanelerin sürekliliğini sağlamak adına yeni nesil teknoloji ile yetişen kullanıcılar için kütüphane tasarım düşüncesi yeni tanım, mekân ve işlevlere açık olmalıdır. Üniversite kütüphanelerinde kullanıcılar öğrenci, akademisyen ve halk iken, yeni yapılacak olan kütüphanelerde üniversiteye ek gelir sağlamak için seminer ve toplantı odaları, teknoloji laboratuvarları özel işletmelere kiralanabileceği belirtilmektedir.

Emsen ve Örmecioğlu (2020), üniversite kütüphanelerinin tasarımının kullanıcı üzerine etkisine yönelik bir çalışma yapmışlardır. Buna göre, kullanıcının kütüphanede kalma süresinin kütüphane tasarımıyla doğrudan ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Birkaç farklı kütüphanenin incelendiği araştırmada, kullanıcı taleplerinin önemli bir girdi olduğu, yapılacak mekân düzenlemelerinin kullanıcı ihtiyacına göre belirlenmesinin doğru olacağı belirtilmektedir.

Literatür çalışmaları bütünüyle değerlendirildiğinde, bilgiye erişen kullanıcının beklenti ve davranışlarının geçmişe nazaran değişmekte olduğu ve dijital teknoloji etkisiyle gittikçe farklılaşacağı söylenmektedir. Her ne kadar bilgiye erişim teknolojik araçlarla sağlanıyor olsa da güvenilir ve odaklanılabilir bir iç mekânın önemini koruyacağı belirtilebilir. Çağın değişimine paralel olarak kütüphane kavramıyla beraber bilgiye erişimin, dolayısıyla kütüphaneciliğin ve kütüphane mimarisinin değişmesi gerektiği görülmektedir. Yukarıdaki araştırmalarda da değinildiği gibi, kütüphaneler birçok çalışmaya konu olmuştur ve bu çalışmalar kütüphanelerin organizasyon ve işleyişine odaklanmıştır. Kütüphane mekânına yönelik çalışmalar ise hava kalitesi, renk, ses gibi fiziksel çevre faktörlerini içermektedir. Bununla birlikte, bu makalesinde odaklandığı üzere, ülkenin gelişimine katkı koymasından bakımından akademik kütüphanelere olan ihtiyaç göz önüne alındığında, akademik kütüphanelerin fiziki koşullarına yönelik yeni fikirler ortaya koyulması zorunludur ve konuya yönelik detaylı araştırmalar yapılması gerekmektedir. Bu açılarından, akademik kütüphaneler bağlamında Türkiye’de üretilen tezler vb. kaynaklarda konuya yeterince değinilmemesi ancak akademik kütüphanelerin neslin geleceğini inşa etmesindeki rolünün önemli olması, ülkenin gelişmişlik düzeyinde etkili olması sebebiyle, çalışma konusunun akademik kütüphanelere yöneltilmesi uygun bulunmuştur. Böylelikle, bu çalışmada ortaya konulan amaç ve hedeflerle, Türkiye’de mevcut ve yapılması planlanan kütüphane koşullarının sahip olması gereken özelliklere yönelik öneriler getirilmektedir.

Yöntem

Araştırma, seçili bir akademik kütüphane üzerinden kütüphanelerin mekânsal tasarım ölçütleri ve niteliklerine yönelik irdelemeleri içermektedir. Literatürde yapılan çalışmaların ağırlıklı olarak kütüphane hizmetleri ve koleksiyonu ile kullanıcı memnuniyeti arasındaki ilişkiye odaklandığı görülmektedir. Akademik kütüphanelerin mimari tasarımı ve niteliğine yönelik az sayıda çalışma

yapılmış, yapılan çalışmalarda ise akustik, hava kalitesi, renk gibi fiziki koşullarına odaklanılmıştır. Bu çalışmalarda, çoğunlukla öğrencilerin görüşlerine başvurulduğu görülmektedir. Bu görüşler değerlendirilirken anket, gözlem, bulguların analizi ve değerlendirmesi şeklinde bir yöntem benimsenmiştir. Yapılacak olan anket çalışması, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulunun 30.04.2021 tarihli yapılan toplantısında 2021/140 nolu alınan karar ile etik olarak uygun bulunmuştur. Bu çalışmada, diğer araştırmalara benzer şekilde ve çerçevede ele alınan akademik kütüphane mekânının tasarım kısıtları ve niteliklerine yönelik gözlem, inceleme, anket, karşılaştırma, analiz ve değerlendirme çerçevesinde bir yöntem kullanılmış; ayrıca yapılan çalışmaların anket soruları da çalışmaya örnek teşkil etmiştir (Şeşen, 2019; Acartürk ve Akkaya, 2022; Kurulgan ve Çekerol, 2008; Çevik, 2015; Keser, 2007). Çalışma kapsamında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Merkez Kütüphanesi analiz edilerek üniversiteye bağlı Mimarlık Bölümü öğrencilerinin konuyla ilgili görüşleri istenmiş ve sonrasında bu görüşlere yönelik değerlendirmeler gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, akademik kütüphanelere yönelik ortaya konulan bu çalışmada cevap aranan araştırma soruları:

- Mevcut kütüphane koşulları Mimarlık bölümü öğrencileri için yeterince kullanışlı mıdır?
- Mimarlık bölümü öğrencileri için akademik kütüphanelerde olması istenen özellikler nelerdir?

şeklinde. Araştırma soruları ve projenin amacı ve hedefleri çerçevesinde ortaya konulan temel varsayımlar:

- Mevcut akademik kütüphanelerin fiziki mekânları Mimarlık bölümü öğrencilerinin ihtiyacını karşılamada yetersizdir.
- Mevcut akademik kütüphanelerin fiziki mekânlarındaki iyileştirmeler Mimarlık bölümü öğrencilerinin çalışma azmi üzerinde doğrudan etkilidir.
- Yeni nesil akademik kütüphanelerin fiziki mekânları mevcut kütüphanelerden oldukça farklı bir mimariye sahip olacaktır.
- Kullanıcıların tasarım süreçlerine katılımı, mekanın tasarımında ve buna bağlı olarak kullanımında önemli bir etkidir.

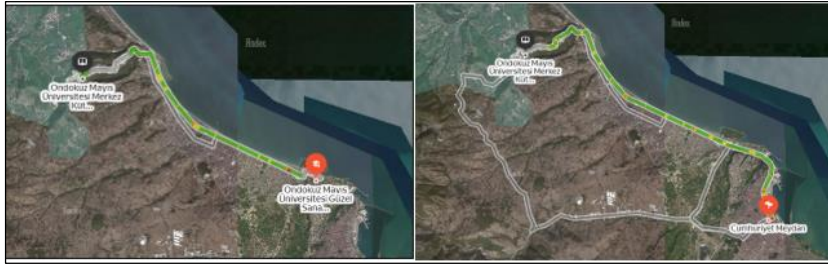
Çalışmanın ilk aşamasında, örneklem olarak şu an kullanımda olan Ondokuz Mayıs Üniversitesi Merkez Kütüphanesi'nde incelemelerde bulunulmuştur. Bu kütüphanenin seçilme nedeni, kütüphanenin araştırmacıların görev yaptığı üniversiteye bağlı olması ve yapılacak araştırmalara ulaşım anlamında kolaylık sağlaması sebebi ile daha kısa sürede çalışma sonucuna erişileceğinin düşünülmüş olmasıdır. Seçilen kütüphanenin inceleme başlıkları temel olarak; yapım tarihi, vaziyet planı ve kent içerisindeki konumu, fiziksel ve sosyal imkânları, erişilebilirliği, dijital imkânları gibi ölçütler olmuştur. Araştırma, diğer fakültelerde bulunan katılımcılara ulaşmadaki zorluk ve salgın sürecindeki belirsizlikler nedeni ile araştırmacıların görev yaptığı Mimarlık Fakültesi'nde gerçekleştirilmesini zorunlu kılmıştır.

Görsel 1’de kütüphane binası gösterilmektedir. 2018 yılında yapımı tamamlanan, 10.500 metrekare kullanım alanlı 1 bodrum kat, zemin kat ve 3 normal kattan oluşan bu yapı, 700 kişilik oturma kapasitesine sahiptir. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kütüphanesi’nin Mimarlık Fakültesi’nin bulunduğu Güzel Sanatlar Kampüsü’ne olan uzaklığı 14 km’dir (Görsel 2).

Görsel 1. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Merkez Kütüphanesi

Görsel 2. Kütüphane ve Güzel Sanatlar Kampüsü

Kütüphane, ana fonksiyon alanı olarak kitap koleksiyonları, süreli yayın odası, serbest oturma alanları, grup ve bireysel çalışma odaları, seminer salonu; sosyal kullanım alanı olarak kafeterya, idari kullanım alanı olarak ise yönetim ve teknik birimlere ait mekanlardan oluşmaktadır. Kütüphanede 1. katta 1 adet 180 m²’lik, 2. katta 2 adet toplamda 540 m²’lik, 3. katta 2 adet toplamda 540 m²’lik olmak üzere 5 adet kitap koleksiyon salonu, zemin katta 1 adet 270 m²’lik güncel yayın ve 1. katta 1 adet 180 m²’lik süreli yayın salonu bulunmaktadır. Her bir salonda öğrencilerin bireysel ya da grup halinde sessiz çalışmalarına imkan tanıyan masa grupları da yer almaktadır (Görsel 3).

Görsel 3. Kitap koleksiyon salonları

Kütüphanenin her bir katında öğrencilerin serbestçe oturup dinlenebilecekleri, ders çalışabilecekleri serbest oturma alanları düzenlenmiştir (Görsel 4).

Görsel 4. Serbest oturma alanları

Kütüphanenin 1. katında 8 adet toplamda 23 m²'lik öğrencilerin kullanımına, 3. katında da 9 adet toplamda 28 m²'lik akademik personelin bireysel olarak ders çalışmasına imkân tanıyan bireysel çalışma odaları tasarlanmıştır (Görsel 5).

Görsel 5. Bireysel çalışma odaları

Kütüphanenin 2. katında 108 m²'lik 1 adet grup çalışma odası bulunmaktadır. Öğrencilerin serbestçe, gruplar halinde çalıştıkları bu mekân, sessiz çalışma salonu olarak planlanmıştır (Görsel 6).

Görsel 6. Grup çalışma odası

Kütüphanenin 1. katında 1 adet, 100 m²'lik 75 kişilik seminer salonu bulunmaktadır (Görsel 7).

Görsel 7. Seminer salonu

Kütüphanenin zemin katında 1 adet 200 m² kafeterya düzenlenmiştir. Çalışma aralarında öğrencilere dinlenme imkânı tanıyan bu mekân, öğrencilere bir yandan sosyalleşme imkânı da sunmaktadır (Görsel 8).

Görsel 8. Kafeterya

Yönetime ve teknik birimlere ait mekânlardan oluşan 450 m²'lik idari kullanım alanı, kütüphane içerisinde tüm katlarda ayrı ayrı organize edilmiştir. Bu mekânlar, toplamda 39 idari personele hizmet vermektedir. Ayrıca, bina genelinde 2 adet 10 kişilik, 1 adet de 3 kişilik toplam 3 asansör bulunmaktadır. Kütüphanede zemin katta 1 adet 300 m² internet bağlantılı bilgisayar parkı bulunmaktadır. Bilgisayar kullanımına ek olarak park içerisinde öğrencilerin bireysel ya da grup halinde sessiz çalışmalarına imkan tanıyan masa grupları da yer almaktadır (Görsel 10).

Görsel 10. Bilgisayar parkı

Kütüphane binasında yapılan incelemenin ardından anket aşamasına geçilmiştir. Etik kurul izni alınmasından sonra öğrencilere uygulanan anket, literatürden yararlanılarak taslak bir metin halinde oluşturulmuştur. Pilot çalışma sürecinde 10 öğrenci ile görüşmeler gerçekleştirilmiş, anket taslağında bulunan anlaşılmayan kısımlar anketten çıkarılmış ve anket nihai halini almıştır. Salgın koşulları sebebiyle ve Merkez Kütüphanenin mesafesi dolayısıyla birinci ve ikinci sınıf öğrencileri kütüphane hizmetlerinden çok az fayda sağladığından anket yapılacak katılımcılara eklenememiştir. Ayrıca, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin tamamı kütüphane ortamında bulunmadıklarından çalışma kapsamı daraltılmıştır. Sonuç itibarıyla, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Mimarlık Bölümünde eğitim görmekte olan tüm sınıflar dâhil toplam 478 öğrenci arasından 47 öğrenci ile yüz yüze anket görüşmeleri gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Çalışma kapsamında elde edilen veriler sırasıyla; (1) Katılımcılara yönelik bilgiler, (2) Kütüphane kullanımına yönelik görüşler, (3) Kütüphanenin fiziki durumuna yönelik görüşler, (4) Kütüphane binasına yönelik öneriler olmak üzere dört temel başlıkta derlenmiştir. Saha çalışmasından edinilen bilgiler ve öğrenci görüşleri aşağıda detaylarıyla açıklanmaktadır.

Araştırmada 3. ve 4. Sınıf lisans öğrencileri katılımcı olarak yer aldığından öğrencilerin %95,8'i 18-25 yaş aralığında olup geri kalanı 26-35 yaş aralığındadır. Katılımcı öğrencilerin memleketine bakıldığında, %16,7'si Samsun, %12,5'i Trabzon, geri kalan ise 22 farklı şehir olmak üzere Ankara, Malatya, Kocaeli, Hatay, İzmir ve Adana gibi illerden oluşmaktadır. Öğrencilerin %68,1'i kız öğrenci, %31,9'u ise erkek öğrencidir. Öğrencilerin tamamı bekâr olup %38,3'ü 3. Sınıf, %61,7'si ise 4. Sınıf öğrencisidir.

Bu araştırmanın ikinci kısmını oluşturan kütüphane kullanımına ilişkin değerlendirmeler sekiz başlıktan oluşmaktadır. Bazı sorularda, katılımcı öğrencilerden tek seçenek işaretlemeleri istenmiş, bazılarında ise en fazla üç veya birden fazla seçenek işaretlemesi istenmiştir. 6 adet soruya "diğer" seçeneği eklenerek olup katılımcının istediği cevabı verebilmesi sağlanmıştır.

Kullanıma yönelik olarak öğrencilere kütüphaneyi hangi sıklıkta ziyaret ettikleri sorulmuştur. Katılımcıların %63,8'i ayda 1-3 defa, %6,4'ü iki haftada 1 defa kullandıklarını belirtmişlerdir. %29,8'i ise hiç kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Kullanma zamanına bakıldığında, katılımcıların %23,4'ü sabah saatlerinde, %17,0'ı öğle saatlerinde, %12,8'i akşam saatlerinde, %23,4'ü hafta sonları kütüphaneyi kullanmaktadırlar.

Merkez kütüphanenin aylık kullanım süresine bakıldığında, katılımcı öğrencilerin %31,9'u 0-2 saat, %17,0'ı 4-6 saat ile 6-8 saat, %8,5'i 8-10 saat ile 10-12 saat, %6,4'ü 2-4 saat ile 12-14 saat arasında kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilere kütüphaneyi hangi amaçla kullandıkları sorulmuş ve 3 seçenek belirtebilecekleri açıklanmıştır. Buna göre, 1. seçenekte %80,9'u ders çalışmak, %2,1'i araştırma yapmak, %2,1'i interneti kullanmak, 2. seçenekte %21,3'ü kitap ödünç almak, %14,9'u araştırma

yapmak, %10,6'sı interneti kullanmak, 3. seçenekte %10,6'sı araştırma yapmak, %6,4'ü interneti kullanmak, %6,4'ü dinlenmek olarak cevap vermişlerdir.

Mekân kullanımına bakıldığında, öğrencilerin %42,6'sı sessiz çalışma alanlarını, %38,3'ü sesli çalışma alanlarını, diğer öğrenciler ise diğer alanları (sürelî yayın okuma alanı, çalışma kabinleri gibi) kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Kütüphane kaynaklarından hangilerinin kullanıldığı sorusuna 3 seçenekle cevap verebilecekleri istenmiştir. Katılımcı öğrenciler 1. seçenekte %51,1 oranında basılı kitaplar, %10,6 oranında veri tabanları, %6,3 oranında elektronik kitaplar, elektronik dergiler ve basılı dergiler, %23,4 oranında diğer seçeneklerini işaretlemişlerdir. 2. seçenekte %74,5'i cevap vermemiş, %17,0'ı basılı dergiler, %6,4'ü veri tabanları, %2,1'i basılı dergiler olarak cevap vermiştir. 3. seçenekte %95,7'si cevap vermemiş, %2,1'i basılı dergiler, %2,1'i elektronik kitaplar olarak cevap vermiştir.

Öğrencilerin %80,9'u kütüphaneyi yeterince kullanmadıklarını, %17,0'ı ise kullandıklarını ifade etmiş, %2,1'i cevap vermemiştir. Kütüphaneyi yeterince kullanmadığını belirten öğrencilerin %83,2'i ise kütüphanenin uzak olduğunu, %10,5'i fırsat bulamadığını, %4,2'si gerek duymadığını, %2,1'i ev ortamında çalıştığını ifade etmiştir. Kütüphaneye gitmeye engel olan en önemli etken olarak öğrencilerin %12,8'i bir engelin olmadığını, %36,2'si zamanının olmadığını, %10,6'sı gerek duymadığını belirtmiş, %38,3'ü ise diğer seçeneğini işaretlemiştir. Diğer seçeneğini belirten öğrencilerin tamamı, kütüphanenin Mimarlık Fakültesine uzak olduğu cevabını vermiştir.

Anketin önemli bir kısmını kütüphanenin fiziki özelliklerine yönelik görüşler oluşturmaktadır. Bu bölüm, toplamda 24 sorudan oluşmakta olup öğrencilerin sorulara 5'li likert tipi (1= Kesinlikle katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3: Fikrim Yok, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum) şeklinde cevap vermesi istenmiştir. “Merkez kütüphane binası ulaşım açısından avantajlı bir yerdedir.” sorusuna öğrencilerin %21,3'ü kesinlikle katılmıyorum, %36,2'si katılmıyorum, %10,6'sı fikrim yok, %29,8'i katılıyorum, %2,1'i ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. “Merkez kütüphanenin görsel mimarisinden memnunum.” sorusuna öğrencilerin %17,0'ı kesinlikle katılmıyorum, %34,0'ı katılmıyorum, %25,5'i fikrim yok, %17,0'ı katılıyorum, %6,4'ü ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. “Merkez kütüphane binası çalışma, öğrenme ve araştırma için kullanıcı ihtiyaçlarına cevap verebilecek konforlu bir binadır.” sorusuna öğrencilerin %14,9'u katılmıyorum, %14,9'u fikrim yok, %59,6'sı katılıyorum, %10,6'sı ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. “Merkez kütüphane binasının fiziksel ortamı güvenlik açısından yeterlidir.” sorusuna öğrencilerin %8,5'i kesinlikle katılmıyorum, %10,6'sı katılmıyorum, %25,5'i fikrim yok, %48,9'u katılıyorum, %6,4'ü ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 1. Kütüphanenin Mekânsal Niteliklerinin Mimarlık Öğrencileri Tarafından Değerlendirilmesi

“Merkez kütüphane binasında bireysel çalışma bakımından yeterli ve uygun alanlar vardır.” sorusuna öğrencilerin %8,5’i kesinlikle katılmıyorum, %27,7’si katılmıyorum, %14,9’u fikrim yok, %44,7’si

katılıyorum, %4,3'ü ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. “Merkez kütüphane binasında grup çalışması bakımından yeterli ve uygun alanlar vardır.” sorusuna öğrencilerin %10,6'sı kesinlikle katılmıyorum, %19,1'i katılmıyorum, %29,8'i fikrim yok, %34,0'ı katılıyorum, %6,4'ü ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

“Merkez kütüphane binasında sosyalleşme alanları bakımından yeterli ve uygun alanlar vardır.” sorusuna öğrencilerin %10,6'sı kesinlikle katılmıyorum, %27,7'si katılmıyorum, %36,2'si fikrim yok, %23,4'ü katılıyorum, %2,1'i ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. “Kütüphanedeki bilgisayar sayısı yeterlidir.” sorusuna öğrencilerin %17,0'ı katılmıyorum, %61,7'si fikrim yok, %17,0'ı katılıyorum, %4,3'ü ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

“Kütüphanedeki oturma yeri sayısı yeterlidir.” sorusuna öğrencilerin %19,1'i kesinlikle katılmıyorum, %23,4'ü katılmıyorum, %23,4'ü fikrim yok, %27,7'si katılıyorum, %6,4'ü ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. “Kütüphanedeki masa ve sandalyeler ergonomik bakımdan yeterlidir.” sorusuna öğrencilerin %4,3'ü kesinlikle katılmıyorum, %10,6'sı katılmıyorum, %19,1'i fikrim yok, %59,6'sı katılıyorum, %6,4'ü ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. “Kütüphanedeki çalışma koltuklarının, masaların elektronik donanım için prizleri yeterlidir.” sorusuna öğrencilerin %27,7'si kesinlikle katılmıyorum, %6,4'ü katılmıyorum, %23,4'ü fikrim yok, %38,3'ü katılıyorum, %4,3'ü ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

“Kütüphane doğal aydınlatma (gün ışığı alımı) bakımından yeterlidir.” sorusuna öğrencilerin %14,9'u katılmıyorum, %31,9'u fikrim yok, %44,7'si katılıyorum, %8,5'i ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. “Kütüphane yapay aydınlatma (ışıklandırma) bakımından yeterlidir.” sorusuna öğrencilerin %6,4'ü katılmıyorum, %25,5'i fikrim yok, %55,3'ü katılıyorum, %12,8'i ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

“Kütüphane havalandırma bakımından yeterlidir.” sorusuna öğrencilerin %10,6'sı kesinlikle katılmıyorum, %12,8'i katılmıyorum, %29,8'i fikrim yok, %34,0'ı katılıyorum, %12,8'i ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. “Kütüphane ısıtma bakımından yeterlidir.” sorusuna öğrencilerin %8,5'i kesinlikle katılmıyorum, %10,6'sı katılmıyorum, %21,3'ü fikrim yok, %53,2'si katılıyorum, %6,4'ü ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. “Kütüphane işitsel konfor bakımından yeterlidir.” sorusuna öğrencilerin %12,8'i katılmıyorum, %31,9'u fikrim yok, %51,1'i katılıyorum, %4,3'ü ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

“Kütüphanedeki oturma düzeninden memnunum.” sorusuna öğrencilerin %6,4'ü kesinlikle katılmıyorum, %12,8'i katılmıyorum, %19,1'i fikrim yok, %57,4'ü katılıyorum, %4,3'ü ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. “Kütüphane temizliğinden memnunum.” sorusuna öğrencilerin %4,3'ü kesinlikle katılmıyorum, %19,1'i katılmıyorum, %25,5'i fikrim yok, %44,7'si katılıyorum, %6,4'ü ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

“Kütüphanede kullanımı kolaylaştıran yönlendirici işaret ve tabelalar yeterlidir.” sorusuna öğrencilerin %4,3'ü kesinlikle katılmıyorum, %23,4'ü katılmıyorum, %40,4'ü fikrim yok, %27,7'si katılıyorum,

%4,3'ü ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. "Kütüphanedeki rafların düzeninden memnunum." sorusuna öğrencilerin %6,4'ü kesinlikle katılmıyorum, %14,9'u katılmıyorum, %29,8'i fikrim yok, %42,6'sı katılıyorum, %6,4'ü ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

"Kütüphanedeki zemin kaplamasından memnunum." sorusuna öğrencilerin %4,3'ü kesinlikle katılmıyorum, %14,9'u katılmıyorum, %36,2'si fikrim yok, %38,3'ü katılıyorum, %6,4'ü ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. "Kütüphanedeki tuvalet ve lavabo sayısı yeterlidir." sorusuna öğrencilerin %2,1'i kesinlikle katılmıyorum, %14,9'u katılmıyorum, %27,7'si fikrim yok, %51,1'i katılıyorum, %4,3'ü ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. "Kütüphanedeki tuvalet ve lavaboların temizliğinden memnunum." sorusuna öğrencilerin %17,0'ı kesinlikle katılmıyorum, %17,0'ı katılmıyorum, %27,7'si fikrim yok, %36,2'si katılıyorum, %2,1'i ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

"Genel olarak OMÜ Merkez Kütüphanesinden fiziksel koşullar itibarıyla memnunum." sorusuna öğrencilerin %4,3'ü kesinlikle katılmıyorum, %19,1'i katılmıyorum, %27,7'si fikrim yok, %44,7'si katılıyorum, %4,3'ü ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Kütüphane binasına yönelik önerilen görüşleri anlamak amacıyla "Bir Mimarlık Bölümü öğrencisi olarak nasıl bir kütüphane mimarisi olmasını istersiniz?" olarak açık uçlu bir soru yöneltilmiştir. Öğrencilerin %27,6'sı daha modern, %14,9'u aydınlık, %10,6'sı kolay erişilebilir, %6,4'ü bireysel odaların fazla, %4,3'ü her bölüme hizmet edebilecek alanlara sahip, %4,3'ü ferah, %2,1'i grup çalışmalarına uygun, %2,1'i loş ve tarihi hissettiren bir kütüphane olarak cevaplamıştır. %27,6'sı ise cevap vermemiş, %4,3'ü ise mimari açıdan mevcut kütüphaneyi yeterli bulduklarını ifade etmiştir.

"Bir kütüphanede hangisi sizin için en önemli özelliktir?" sorusuna 3 seçenekle cevap verebilecekleri açıklanan öğrenciler ilk üç seçenek olarak; %46,8 oranında kütüphanenin fiziksel koşulları, %23,4 oranında ulaşım kolaylığı ve rahatlığı, %14,9 oranında koleksiyonun sayı ve içerik olarak zenginliği seçeneklerini işaretlemişlerdir. "Merkez kütüphane nelere sahip olsa daha sık ziyaret ederiniz?" sorusuna, öğrencilerin %14,9'u cevap vermemiş, %46,8'i daha fazla erişilebilir olması, %17,0'ı çalışma alanlarının daha fazla olması, %6,4'ü açık kalma süresinin daha fazla olması, %6,4'ü daha fazla sosyal alanların olması, %4,3'ü koleksiyonun daha fazla olması, %2,1'i fikrim yok, %2,1'i grup çalışma alanlarının fazla olması şeklinde yanıtlamıştır.

Tartışma

1990'ların ortalarından bu yana, kütüphane kullanıcılarının beklentileri ve davranışları büyük bir değişim geçirmektedir. Dijital teknoloji kullanımının çoğalması, kullanıcıların bilgi ihtiyaçlarını karşılamak için kütüphane desteğine bağımlılıklarını azaltmıştır (Sadeh, 2007). Yine de öğrenciler, daha sessiz, grup ve teknoloji açısından zengin öğrenme alanları aramakta ve taleplerini dile getirmektedir (Beard & Dale, 2010). Bu çerçevede, dijital teknoloji ile birlikte mimari bilgiye kolay ulaşma imkânı bulunmaktadır ancak zengin öğrenme ortamı arayan öğrenciler için kütüphane mekânı

oldukça önem kazanmaktadır. Bu araştırmada, mimarlık bölümü öğrencilerinin kütüphaneleri haftada birden fazla kullanmaları beklenirken bu çalışma kapsamında çok daha az kullandıkları görülmektedir. Kütüphaneyi yeterince kullanmama sebeplerini ise kütüphanenin kampüse olan uzaklığına bağlamışlardır. Öğrencilerin cevaplarına bakıldığında, bunun farkında oldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca, öğrencilerin yaklaşık yarısına göre kütüphane binasının daha fazla erişilebilir olması halinde daha fazla ziyaret edebileceklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerden kütüphaneye gitme ile ilgili daha detaylı bilgi istendiğinde, üçte birinin yine kütüphanenin uzaklığından bahsetmiş, üçte biri ise zamanlarının olmadığını belirtmiştir. Bu duruma göre, kütüphane mesafesinin kampüse olan uzaklığı kütüphane kullanımını azaltmaktadır ve bunun haricinde de öğrencilerin kütüphaneye gitme konusunda zaman ayırmadığını ifade etmek yanlış olmayacaktır.

Akademik kütüphaneler, kullanıcı için sessiz bir ortam ihtiyacını karşılamaktadır. Ancak bu mutlak bir sessizlik anlamına gelmemektedir. Bunun yerine, akademik kütüphanelerin, öğrencilerin ve diğer kullanıcıların çeşitli ihtiyaçlarını karşılayabilecek olanaklara sahip alanlar olması gerekmektedir (Sen, 2019). Bu çeşitli ve farklı ihtiyaçları karşılamak için kütüphane alanının esnek olması gerekir (Beard & Dale, 2010:490). Bu araştırmaya göre, mimarlık bölümü öğrencilerinin kütüphaneyi kullanma amaçlarından en önemlisi ders çalışmaktır. Ders çalışırken, öğrencilerin yarıya yakını daha çok sessiz çalışma alanlarını tercih etmektedirler. Mimarlık eğitiminde görsel bilgi edinimi oldukça önemlidir. Öğrencilerin yaklaşık yarısı basılı kitapları tercih etmekte olduğunu belirtmiştir. Araştırma sonucu, Sen (2019) ve Beard ve Dale'in (2010) belirttiğine benzer bir sonuca ulaşmıştır. Bu sonuca göre, kütüphane mekânının içerdiği basılı kaynaklar ve farklı kullanıcılar için gereken mekânlar açısından önemini koruduğu belirtilebilir.

Akademik kütüphanelerin kullanımı öğrenci performansını ve azmini artırmaktadır (Barnett, et al., 2016:120). Bununla beraber, üniversiteler, öğrencilerin ilgilerini çekebilecek yaratıcı, yenilikçi ve ihtiyaçlarının karşılandığı kütüphanelere ihtiyaç duymaktadır (Zaugg & Warr, 2017:180). Bu açıdan kütüphanelerin fiziksel özellikleri önem kazanmaktadır. Bu araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin yarıya yakını kütüphane fiziksel koşullarından genel itibarıyla memnundur, ancak üçte biri fikir bildirmemiştir. Öğrencilerin çoğunluğu kütüphane binasının öğrenme ve araştırma ihtiyaçlarını karşıladığını belirtmiştir. Ancak, yarısından fazlası kütüphanenin fiziki özelliklerine göre ulaşım açısından avantajlı yerde olmadığını belirtmiştir. Buna göre, kütüphane mekânı öğrenci ihtiyaçlarını karşılamada yeterli olsa bile, kütüphaneye erişim öğrenciler açısından oldukça önemlidir ve kullanımı etkilemektedir. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Mimarlık Bölümü öğrencilerinin mevcut kütüphane üzerinden değerlendirmeleri, literatürde belirtilen sonuçlara benzer çıkmıştır. Bununla birlikte, çalışma kapsamında geliştirilen “mevcut akademik kütüphanelerin fiziki mekânları Mimarlık bölümü öğrencilerinin ihtiyacını karşılamada yetersizdir.” varsayımı çalışmanın sonuçları açısından tam olarak desteklenmemektedir ve mevcut fiziki mekanların ihtiyacı karşıladığı, ancak bazı konularda eksikliklerin bulunduğu görülmektedir.

Kütüphane binasının öğrenci ihtiyaçlarını karşılaması bakımında verilen cevaplara daha detaylı değerlendirildiğinde, bireysel ve grup çalışma alanları, sosyalleşme alanları, binadaki ortam güvenliği, oturma yeri sayısı, bilgisayar sayısı, elektronik donanım açılarından öğrencilerin yaklaşık üçte birinin memnun olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre, eksiklere rağmen öğrenciler kütüphane içerisinde öğrenme ve araştırma ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir ortam bulabilmiştir. Düzen (raf, masa ve sandalye, oturma) ve tuvalet ihtiyacı alanları konusunda öğrencilerin çoğu kütüphaneden memnun olmakla birlikte temizlik ve yönlendirici işaretler konusunda bu kadar memnun görünmemektedir. Tuvalet alanlarının çoğunlukla öğrenciler ve diğer kütüphane kullanıcıları tarafından kullanıldığı düşünüldüğünde, temizlik konusundaki eksiklikten öğrencilerinde sorumlu olacağı düşünülebilir. Yine de kütüphane yönetiminin bu konuya daha fazla hassasiyet göstermesi uygun olacaktır.

Akademik kütüphanelerde, dijital teknoloji ve değişen kullanıcı ihtiyacına yönelik proaktif bir hizmet anlayışının olması zorunludur. Bu sebeple, odak grupları için özel alanlar, doğal ışığın mümkün olduğunca iç mekânda kullanılması, doğal malzemelerin kullanılması, bazı sanat eserlerinin sergilenmesi gibi seçenekler kütüphane binasına aidiyeti artıracak yaratıcı alanlar oluşturulmalıdır (Sen, 2019). Öğrencilerin kütüphane mimarisine yönelik düşüncelerine genel olarak bakıldığında yaklaşık üçte birinin cevap vermemesi dikkat çekmektedir. Ayrıca, literatüre benzer şekilde, öğrencilerin yaklaşık üçte birisi daha modern, az bir oran ise doğal ışığı içeri alan, kolay erişilebilir bir kütüphane olması gibi cevaplar vermiştir. Öğrencilerin yaklaşık yarısına göre kütüphanenin fiziksel koşulları diğer özelliklerine nazaran daha önemli görünmektedir. Tam da bu noktada, mevcut kütüphane kullanıcılarının kaybedilmemesi ve dijital araştırma alanlarına yönelmesinin önlenmesi için ihtiyaçların daha fazla farkına varılması bir zorunluluktur. Akademik kütüphaneler, kullanıcı dostu, algısal ve görsel açılarından çekici olmalı, beklentileri ve alışkanlıkları karşılamalıdır. Gelenekseli yeni ve modern olanla birleştirmeli, birbiriyle ilişkilendirmeli ve daha iyi hizmetler sunmalıdır (Mercun & Zumer, 2008:258). Bu bakımdan, çalışmanın ortaya koyduğu sonuçlar "mevcut akademik kütüphanelerin fiziki mekânlarındaki iyileştirmeler OMÜ Mimarlık Bölümü öğrencilerinin çalışma azmi üzerinde doğrudan etkilidir." varsayımını desteklemektedir.

Bu araştırma sonuçlarına göre, seçili kütüphane mimarisi üzerine (görsel, doğal ve yapay aydınlatma, havalandırma, ısıtma, işitsel konfor) yöneltilen sorulara verilen cevaplarda, öğrencilerin çoğunluğu olumlu düşüncelere sahiptir. Bununla birlikte, beklenmedik bir şekilde katılımcı öğrencilerin yaklaşık üçte biri fikri olmadığını belirtmiştir. Çalışmanın bulgularından anlaşılacağı üzere, öğrencileri bu düşüncelere sevkeden sebebin kütüphaneyi kullanımındaki esas amacın çoğunlukla ders çalışmak olması olarak belirtilebilir. Hâlbuki mimarlık eğitimi alan ve üst sınıfta bulunan bir öğrencinin, amacı ders çalışmak olsa bile, mesleki anlamda farkındalığının olması ve içinde bulunduğu herhangi bir binayı ve mekânı mimari anlamda eleştirel bir gözle değerlendirmesi gerekmektedir. Bu açıdan, fikir beyan etmeyenlerin varlığı, öğrencilerin mesleki anlamda yeterince olgunlaşmadıklarını ve mesleki olarak kendilerini daha fazla geliştirmeleri gerektiğini göstermektedir.

“Yeni nesil akademik kütüphanelerin fiziki mekânları mevcut kütüphanelerden oldukça farklı bir mimariye sahip olacaktır.” varsayımı açısından çalışmanın sonuçları değerlendirildiğinde, öğrenci beklentilerinin farklı bir mimariden ziyade, ihtiyaçlarının karşılanacağı bir mekân anlayışına yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Bu bakımdan, çalışmanın sonuçları varsayımı tam olarak desteklememektedir.

Öğrencilerin üçte birinin mekanın fiziksel özelliklerine yönelik herhangi bir yorumda bulunmaması, kullanıcı beklentilerinin dahi şekillenmediğini göstermiş olsa da öğrencilerin bir çoğu mekan tasarımı üzerine yorumda bulunabilmiştir. Araştırma bulgularından ortaya çıkan sonuçlar bakımından yeni nesil akademik kütüphane tasarımında ve bilgi ve diğer ihtiyaçların karşılanmasında, fakülte çalışanları, akademik personel, öğrenciler ve dış paydaşlar gibi tüm kullanıcılarla istişare edilmesi ve mekân kurgusunun bu çalışmalara göre belirlenmesi gerekmektedir. Böylece tasarım geliştirme sürecine her kullanıcı katkı sağlayacaktır. Üniversitelerin bilimsel ve bağımsız kurumlar olması dolayısıyla, öğrenci ve öğretim elemanlarının akademik kütüphanelerden talepleri ve beklentilerinin bilimsel bilgiye yönelik olacağı da açıktır. Sonuç olarak, fikir birliğine vararak herkesin ihtiyaç duyacağı alanları uygun bir seviyede içinde barındıran bir kütüphane binası çok daha fazla kullanıcıya hitap edecek ve içinde çok daha fazla zaman geçirilecektir. Bu noktada önemli olan, bir binanın bir an önce inşa edilmesi değil, ihtiyaca en uygun şekilde cevap verebilmesidir.

Sonuç ve Öneriler

Dijital teknolojiler geliştikçe, akademik kütüphanelerin kullanıcının ihtiyaç ve beklentileriyle birlikte bu değişime adapte olmaları gerekmektedir. Günümüzde, basılı materyaller yerini elektronik kaynaklara ve elektronik kütüphanelere bırakmaktadır. Bu durum, kütüphane kullanıcılarının kütüphaneye yönelik fiziki bir mekâna ihtiyaç olmadığına dair bir fikir oluşturmaktadır. Ayrıca, farklı elektronik kaynaklara ulaşabilecekleri karmaşık ağlar üzerinden araştırmaya yönelmelerine sebep olmaktadır. Kullanıcılar için artık kütüphaneye giriş, fiziki bir mekâna girmekten ziyade, kütüphanenin elektronik adresine girmekle eşdeğer tutulmaktadır. Bilgi edinme ihtiyacı duyan kütüphane kullanıcıları, önceki nesillere göre farklı bilgi ve becerilere ihtiyaç duymaktadır ve bu ihtiyaçlarını çoğunlukla etraflarında buldukları teknolojiden sağlamaya çalışmaktadır. Bu değişim, kütüphane hizmetlerinin ve bu hizmetin verileceği mekânların yeniden düşünülmesi ve bu ihtiyaçlara cevap verebilecek mekânlar halinde tasarlanmasını gerekli kılmaktadır. Bu açıdan, akademik kütüphanelerin alternatif bir bilgi edinimi mekânından ziyade, rahat, kullanıcı eğilimleri ve kaliteyi birlikte içeren bir öğrenme ortamı sağlaması gerekmektedir. Akademik kütüphaneler, yenilikçi çözümleri içeren, kullanıcı alışkanlıklarına uyan ve buna göre tasarlanması gereken mekânlar olmalıdır.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin hayatın içerisinde olduğu dönem olarak günümüzde, kütüphanecilik kavramsal olarak gelenekselden ve kitap odaklı bir mekândan öte bir boyuta geçmiş ve kullanıcıyı merkeze alan dijital bir mekân anlayışına doğru bir yönelime girmiştir. Bu değişim çerçevesinde, akademik kütüphaneler, değişen dünyaya uyum sağlamanın ve hizmetlerini günümüzün bilgi arayanları için uygun tutmanın yollarını aramaktadır. Dahası, kütüphanelerin araştırma sürecini ilgi

çekici hale getirmesi ve bunu kullanıcıların normal iş akışına entegre etmesi gerekir. Akademik kütüphaneler bu nedenle lisans öğrencileri ve araştırmacılar tarafından teknolojik olarak yönlendirilebilen mekânlar sağlamalı, kampüs içi yaşam, öğrenim ve araştırmanın merkezi olmalıdır.

Akademik ihtiyacı duyduğu bilgi kaynağı dolayısıyla kütüphane mekanlarına olan istek ve talep devam etmektedir. Bu yüzden, kütüphane mekan kalitesinin artırılmasına yönelik planlanan çalışmaların bir yol haritası planlaması yapılarak kapsamlı bir şekilde tasarlanması ve uygulanması önemli görülmektedir. Bunun ortaya konulabilmesi için kütüphane mekanının kullanıcı memnuniyetine bağlı ve kullanıcı ile birlikte şekillendirilmesi gerekmektedir. Farklı özelliklere sahip kullanıcıların bir araya gelerek karar mekanizmasına katılması, mekan ihtiyacının karşılanmasında çok daha faydalı olacaktır. Karar vericilerin, diğer kamu kurum, kuruluş, yerel yönetimler, meslek odaları gibi paydaşlar ile birlikte ortaya koyacağı çözümler mekan çözümlerinde oldukça etkili olacaktır. Kütüphane gibi kamusal mekanlarına değer veren ülkelerin gelecekte daha güçlü olacağından hareketle, geleceğe yapılacak yatırımda kütüphane mekanlarında hak ettikleri yeri alması gerekliliği yadsınamaz bir gerçektir.

Yazar Katkıları

Çalışmaya 1. Yazar: %60, 2. Yazar: %40, oranında katkı sağlamıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı

"Bir Akademik Kütüphanenin Mekansal Tasarım Ölçütleri ve Niteliklerinin Mimarlık Öğrencileri Tarafından Değerlendirilmesi" başlıklı makalemiz ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur ve yazarlar arasında da herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Aabo, S., Audunson, R., Varheim, A. (2010). How do public libraries function as meeting places?, *Library & Information Science Research*, 32, 16-26.
- Acartürk, R. ve Akkaya, M.A.,2022. Lisansüstü Öğrencilerde Kütüphane Kaygısının Kütüphane Kullanımına Etkisi: Çankırı Karatekin Üniversitesi Örneği, *ÇAKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(1), 141-178.
- Al Şensoy, S. & Midilli Sarı, R. (2020). Yeni nesil akademik kütüphane kavramı ve mimariye yansıması, *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – TOJDAC*, July 2020 Volume 10 Issue 3, p. 285-310.
- Altuğ, B.G. (2019). *Üniversite kütüphanelerinin mekânsal analizi*, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aydoğan Moza, E. (2020). *Gelenekselden bilişime: Sürdürülebilir kütüphane tasarımının güncel ilkeleri*, Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

- Aydoğan Moza, E. & Tokman, L. (2015). "Bilişim teknolojileri" ve "Sürdürülebilir mimarlık" yaklaşımlarının "Yeni kütüphane mimarisi"ne mekansal etkileri, *Milli Eğitim Dergisi*, 208, 33-50. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim/issue/36142/406085>
- Barnett, J. Bull, S. & Cooper, H. (2016). Pop-up library at the university of birmingham: Extending the reach of an academic library by taking "the library" to the students, *New Review of Academic Librarianship*, 22(2-3), 112-131.
- Bazillion, R. J. (2002). Academic library construction: managing the design-to-build process, *Journal of library administration*, 36(4), 49-65.
- Beard, J. & Dale, P. (2010). "Library design, learning spaces and academic literacy", *New Library World*, 111(11/12), 480-492, available at: <http://dx.doi.org/10.1108/03074801011094859>
- Bezirci, P. (2018). Dünya üniversite kütüphanelerinde mükemmellik örnekleri ve gelecek, *Yükseköğretim Dergisi*, 8(2), 234-246.
- Bilandzic, M., Foth, M. (2013). Libraries as coworking spaces: Understanding user motivations and perceived barriers to social learning. *Library Hi Tech*, 31(2), 254-273.
- Choy, F. C., Goh, S. N. (2016). A framework for planning academic library spaces. *Library Management*, 37(1/2), 13-28.
- Çelik, A. & Uçak, N. (1993). Üniversite kütüphaneleri üzerine, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 10(2), 115-121.
- Çevik, E., 2015. *Kütüphanelerde Fiziksel Ortam ve Kullanıcı Memnuniyeti: Örnek Bir Uygulama Galatasaray Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi*, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Delice Güller, E. & Bilbay, P. (2016). Kütüphane yapılarında okul öncesi çocuklara yönelik interaktif mekanların irdelenmesi, *Türk Kütüphaneciliği*, 30(3), 398-414. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tk/issue/48653/618590>
- Emsen, H. H. & Örmecioğlu, H.T. (2020). Üniversite kütüphanelerinin mekânsal tasarımının kullanıcı üzerindeki etkisine ilişkin istatistikî bir çalışma: Akdeniz Üniversitesi Merkez Kütüphanesi örneği, *Türk Kütüphaneciliği*, 34 (2), 187-207.
- Er Koçoğlu, N. (2018). *Yakın geleceğin kütüphaneleri*, III. Uluslararası Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Öğrenci Kongresi, 71-78, 10-12 Mayıs 2018, Ankara
- Göksel, S. (1969). Kütüphane mimarisinde modern eğilim, *Türk Kütüphaneciliği*, 151-163.
- Hashempour, L. & Taghizadeh Sapchi, A. (2015). *Kütüphanelerin iç mekân tasarımına yönelik renk etkileri*, Elektronik çağda içerikten mimariye kütüphaneler, 1-3 Ekim 2015, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Jochumsen, H., Rasmussen, C. H., Skot-Hansen, D. (2012). The four spaces – a new model for the public library, *New Library World*, 113(11/12), 586-597.
- Keser, E., 2007. *Üniversite Kütüphanelerinde Kullanıcı memnuniyeti Ölçümü*, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

- Keseroğlu, H. S. (2010). Kütüphanenin değişen mimarisi. A. Tercan (Der.). *Dosya: Kütüphane Yapıları içinde*, 46-54.
- Kurulgan, M. ve Çekerol, G.S.,2008. Öğrencilerin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt/Vol.:8- Sayı/No: 2
- Küçükcan, B. (2012). *Engelli kullanıcılar açısından kütüphane binaları ve karşılaşılan sorunlar*, 3. Uluslararası Değişen Dünyada Bilgi Yönetimi Sempozyumu, Kurbanoğlu, S., Al, U., Erdoğan, P. L., Tonta, Y., Uçak, N. Ö. (Editör), Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, Ankara, 161-168.
- McConnaughy, R. P. & Wilson, S. P. (2018). Content and design features of academic health sciences libraries' home pages, *Medical Reference Services Quarterly*, 37(2), 153–167.
- McDonald, A. (2006). The ten commandments revisited: the qualities of good library space. *LIBER quarterly*, 16(2). 104-119.
- Merçun, T. & Žumer, M. (2008). The new generation of catalogues for the new generation of users: A comparison of six library catalogues, *program: Electronic Library and Information Systems*, 42(3), 243– 261.
- Moran, Jr. R. F. (1980). Improving the organizational design of academic libraries, *Journal of Academic Librarianship*, 6, 140-45.
- Muscogiuri, M. & Aydın, A. (2012). İtalya'da kütüphane mimarisi: Senaryolar, stratejiler ve fırsatlar. *Türk Kütüphaneciliği*, 26 (1), 181-195. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tk/issue/48849/622349>
- Odabaş, H. & Polat, C. (2011). Türkiye'de üniversite kütüphanesi standartları, *Atatürk Üniversitesi TürkiyatAraştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 45, 321-346.
- Rizzo, J. C. (2002). Finding your place in the information age library. *New Library World*, 103(11/12), 457-466.
- Sadeh, T. (2007). Time for a change: New approaches for a new generation of library users, *New Library World*, 108(7/8), 307-316, available at: www.emeraldinsight.com/10.1108/03074800710763608
- Schopf, J., Roche, J., Hubert, G. (2015). Co-working and innovation: new concepts for academic libraries and learning centres. *New Library World*, 116(1/2), 67-78.
- Sen, T. (2019). *Ensuring relevancy in today's academic library*, available at: <https://www.bhdp.com/blog/ensuring-relevancy-in-todays-academic-library/>
- Şeşen, Y., 2019., Akademik Kütüphane Hizmetlerinde Sürekli Gelişim Felsefesine Uygun Hizmet Anlayışı, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Haziran 2019 23(2): 887-918
- Yaman, M. (1962). Yarının kütüphanesi kitap dünyasında elektronik makineler, *Türk Kütüphaneciliği*, 128-137.

Zaugg, H. & Warr, M. C. (2018). Integrating a creativity, innovation, and design studio within an academic library, *Library Management*, 39(3/4), 172-187.

Extended Abstract

The changing conditions of the day lead to changes in the forms and functions of the spaces and structures with the users' needs. This change manifests in individual spaces and structures with collective use, sharing, and different functions, such as libraries. Libraries, one of the oldest known examples of public buildings, are places that provide access and dissemination of information and play an essential role in the development of the country. Library structures not only support education but also lead and support societies' socio-cultural and economic development. Libraries come in many different forms for user diversity. At this point, academic libraries gain importance with their support and service to scientists and students. Since academic libraries play an essential role in education, they must keep up with the changes and developments in the information and communication technologies revolution, conceptually and spatially, and even lead the change. Considering the need for academic libraries in terms of their contribution to the country's development, it is imperative to put forward new ideas in line with valuable suggestions for the physical conditions of academic libraries, and in-depth research on the subject is required. However, it is also a fact that the traditional library services and structures, where various resources and collections are brought together, offered to the user's service, and stored, do not meet the changing technological and social needs of the day. On the other hand, it should not be forgotten that user requests and needs can be easily met with the fiction and design that will be created with the proper methods. In this context, the subject of the research is to understand whether the current physical conditions of the academic libraries meet the needs of the users and to evaluate how the spatial design criteria and qualities of the new generation of academic libraries to be built are perceived by the students of the architecture department, to reveal the expectations and satisfaction level of the library users from the services provided and spatially.

The research includes investigations on the spatial design criteria and qualities of libraries over a selected academic library. Within the scope of the study, Ondokuz Mayıs University Central Library was analyzed, and face-to-face interviews were conducted with 47 students. Within the scope of the study, the survey questions were handled under four main headings: information about the participants, views on the use of the library, view on the physical condition of the library, and the library building. After the data and findings from the studies were analyzed, suggestions were made on the subject in line with the results.

Considering the results obtained from the research, it was seen that while the students of the architecture department were expected to use the libraries more than once a week, they used them much less within the scope of this study. It has been understood that the library space maintains its importance regarding its printed resources and the spaces required for different users. Most students stated that the library building met their learning and research needs.

When the answers given in terms of meeting the needs of the students in the library building are evaluated in more detail, it has been revealed that approximately one-third of the students are not satisfied in terms of individual and group study areas, socializing areas, environment safety in the building, number of seats, number of computers and electronic equipment. According to this result, despite the deficiencies, the students could find an environment in the library that could meet their learning and research needs. According to the results of this research, the majority of the students have positive thoughts in the answers to the questions asked about the selected library architecture (visual, natural, and artificial lighting, ventilation, heating, and acoustic comfort).

It is understood that student expectations are focused on a space understanding where their needs will be met rather than a different architecture. In this respect, according to the study's results, it is revealed that the improvements in the physical spaces of the existing academic libraries will directly impact the students' work determination.

In terms of the results of the research findings, it is necessary to consult with all users such as faculty staff, academic staff, students, and external stakeholders in the design of the new generation academic library and to meet information and other needs and the layout of the space should be determined according to these studies. As a result, the demand and demand for library spaces continue due to the information resource needed by the academy. Therefore, it is considered necessary that the studies planned to increase the quality of the library space should be designed and implemented comprehensively by planning a road map.